

Sanasade

Sanasade ilmestyi alkuaan **Leevi Lehdon** kokoelmassa *Ampauksia ympäriryörivästä raketista* (Savukeidas 2004), sen päätösrunona. Runon syntyhistoria on puhtaan proseduraalinen. Siihen on käytetty kaikki saman kokoelman toisen runon (*Hän kirjoittaa*) sanat; ensin poistaen tietyn aakkostukseen liittyvän säännön nojalla melkein kaikkien alusta yhden tai useampia kirjaimia ja sitten aakkostaen näin saadut sanantyingät niiden lopun nojalla. Leevi Lehto on esittänyt *Sanasadetta* niin Suomessa kuin maailmallakin useina eripituisina versioina kaikkiaan useita kymmeniä kertoja. Mekaanisesta lähtökohdasta huolimatta esitysten tunneskaala on ollut hyvinkin laaja ja ilmaisu voimakasta. Videon ääniraidalla luetaan noin joka toinen alkuperäisrunon sana.

”Kiinnostukseni videoon syntyi muuta tietä, mutta *Sanasade* tuntui alusta lähtien houkuttelevalta. Lopullisen sysäyksen sain löytäessäni vuonna 2010 tekemäni äänitallenteen, jonka olemassaolon olin kokonaan unohtanut. Tuntui että se kestäisi taannehtivan julkistuksen ja video olisi tähän otollinen syy ja konteksti.”

”Ajattelen että *Sanasateen* 'sanojen' suhde todellisuuteen muistuttaa vähän kuvien vastaavaa – ja alkuaanhan se olikin korostetusti typografinen ja kuvaruno. Kuviltakin puuttuu syntaksi ja lukkoonlyödyt merkitykset (jos kieli yleensä ottaen pyrkii tavallaan ympäröimään maailman, kuvat ovat parhaimmillaankin irrallisia kalvonpalasia sen pinnalla). Jos *Sanasade* viisaan kuulijapalautteen sanoin onkin 'vanhenemisestä', niin ei siksi että se esittäisi (yhden) kertomuksen elämästä, vaan koska se olotavaltaan muistuttaa elämää – *Hän kirjoittaa* -tekstissä on muuten summaus tästä: 'Elämä on analyttinen prosessi, hajoamista kohti.'”

”Toinenkin kohta samassa tekstissä tuntuisi viittaavan videooni päin. Siinä kirjoitetaan 'laatikoista', joihin valokuvat 'jäävät'. 'minullakin, hänellä on täällä sellainen laatikko [...] Jos et pidä varaasi, se putoaa, päällesi jos et pidä varaasi: kuvat hujan hajan pitkin lattiaa, niin

sattumanvaraisilta ajoilta'. Facebookit, instagrammit ja google sikseen: noin kävi minullekin nyt. Juuri kuvanottoaikojen sattumanvaraisuuden korostuksessa tuossa tuntuisi olevan ajatusta. Minkä aikainen kuva olisi oikea esittämään sanotaan Keijo Liinamaata videossani? Tietenkään ei mikään: kaikki mitä valokuva (tai filmi) voi kuvata, on tietty satunnainen ohimenevä hetki joka se ei kuvaa (ilmennä) mitään. (Miksi Liinamaa on videossani voisi olla toinen kysymys joka samalla tarkentaisi edellistä; joudumme sivuuttamaan sen tässä, mutta vakuutan, että vastaukset siihen eivät toisi yhtään lisää valoa.) Varhaisessa vaiheessa minulle kävi selväksi että videoon tulisi paljon irrallisia päitä – vastineeksi runon sanojen irtileikatuille päille, voisi ajatella. Ne eivät kumminkaan ole minun elämäni päät eikä video *Elämäni kuvakirja* (Leino). Montakin kertaa tulin kysymykseen siitä, mitä tietyn liikkuvan tai still-kuvan viereen kuuluu. Oikeaa vastausta ei milloinkaan ollut; ja useimmissa tapauksissa lähdin hakemaan sitä, mikä siihen ei kuulunut, vastakohtaa vähintään. Toivoisin, että työni olisi omiaan suuntaamaan sanan 'fragmentti' tulkintaa tähän suuntaan. Ei vain kokonaisuudesta irrotettu vaan myös toisiin yhteyksiin, väärään paikkaan saatettu sirpale (vrt. sätkyukot ja 9/11, 2:40–2:50 vrt, Holoferneen pään irtileikkaaminen ja Repe Sorsa – ja viineri, ja Mallarmé, 4:50). Jos näin, silloin *Sanasade*-video sittenkin on minun elämäni kuvakirja, alkupuolta hallitsevista nykyisen lähiympäristöni sirpaleista lähtien.”

”Näiden merkityspohdintojen ohella ja ylikin minua on kiinnostanut runon ja videon *rytmi*, tai laajemmin kaksi naapuritaiteenalaa, kuvataide ja musiikki. Tiettyinä keski-ikäni kriisivuosina (vai kuukausiako ne olivat) piirsin innokkaasti ja ehkä vähän innovatiivisestikin (ks. *Lake Onega* -kirjan kakkospainoksen kansi, ntamo 2017). Ja jos kriitikot ja kommentoijat vuosikymmenten myötä jotakin ovat yksimielisesti toistaneet niin väitettä runojeni kielellisestä musikaalisuudesta. Olenkin aina ollut kiinnostunut musiikista, ja nuoruuden arrogantti torjunta – 'joo varmaan olisin säveltäjä, jos minulla vain olisi hiukankaan nuottikorvaa' on pikku hiljaa liudennut kypsän iän uteliaaseen kysymykseen, voisiko mokoma puute olla pikemminkin resurssi – kun musiikki kumminkin on niin paljon muutakin kuin melodiaa ja harmonioita. No, ääniraidan atonaalisesta instrumentaaliosuudesta riittää tässä sanoa, että rummut takovat tahtiin, joka voisi olla jostakin arabimusiikin oppaasta. Tallenne on ajalta, jolloin olimme tyttäreni kanssa alkaneet suunnitella tanssi/musiikki-yhteisproggistamme (Saara Lehto ja Leevi Lehto: *Don't Be Afraid If Being Afraid* (<https://www.youtube.com/watch?v=DfSAhR9r7Po>), jonka rytmit ovat niinkään itälainaa –

DUM-tek-tek DUM-tek. Mutta Saara muistuttaa minua, että 'Egyptissäkin laulajat improvisoivat vokaaliosuudet vapaasti' – niin kuin *Sanasateen* ääniraidan vokalistikin tekee, niin että rumpusektio on lopulta mukana lähinnä vain mahdollistaakseen rytmistä poikkeamiset ja alleviivatakseen niitä. Ammennankin lohtua ja innoitustakin noista egyptiläislaulajista (vaikka en voikaan kuvitella itseäni enää lavalle), löydänpä itseni myös ymmärtämästä islamin sääntöä, jonka mukaan, jos oikein olen ymmärtänyt, Pyhää Koraania tempeleissä resitoivat eivät saa laulaa annetuilla, muistiin merkityillä nuoteilla, koska tämä jotenkin sotisi Allahin kaikkivoipuutta vastaan; niinpä resitaatio on improvisaatiota (ja ilmeistähän onkin – jos vähänkään katsomme ympärillemme – että jos tämä maailma olisi luotu, se olisi tapahtunut improvisoiden, hyvässä niin kuin pahassakin). Samastun siis aika vahvasti erilaisiin improvisatorisiin esittämistapoihin, kielilläpuhumista myöten, joihin usein liitetään transsin ja hurmoksen piirteitä. (Joskaan oma kokemukseni näistä ei sisällä mitään toisille tietoisuustasoille siirtymisiä; mutta tästä lisää joskus toiste.) Samoista syistä olen videoa tehdessäni kokenut hyödylliseksi Friedrich Nietzschen – Jarkko S. Tuusvuoren hienosti suomentamasta – nuoruudenteoksesta *Tragedian synty* löytämäni erottelun (seesteisen, pysähtyneen, yksinäisyydessä tarkastellun) 'apollonisen kuvan' ja (liikkuvan, yhteisöllisen, hurmoksellisen) 'dionyysisen musiikin' välillä, johon väliin Nietzsche tarkastelemansa synnyn asettaa.”

”*Sanasade*-runon rytmi määräytyy nähdäkseni ennen kaikkea kahdesta seikasta. Aakkostus sananlopun mukaan tekee runon jokaisesta sanasta riimisanan, tiettyjen perinnelorusien – 'matikasta maitopyörä' – tapaan. Vaikka se videolla esitetäänkin beatin komppaamana, se ei oikeastaan ole lainkaan metrinen, sen rytmissä päinvastoin melkein mikään ei toistu. Toiseksi määrääväksi seikaksi näen, että sanaleikkuri on usein iskenyt 'alkuperäiseen' painolliseen ensitavuun, useinkin sen keskeltä halkaisten. Kun riimirakenne vielä luonnostaan nostaa esityksen tempoa, syntyy tendenssi painon siirtymiseen yhä kauemmas -- koetapa vaikka lausua nopeasti 'nakronistinen' -- ja lopputulos on herkästi jonkinlaista bossanovaa. Videokuvan tehtäväksi tässä kokonaisuudessa tuli rytmien poikkeamien osoittaminen. Aluksi kokeilin erilaisia tapoja ehdollistaa kuvien liike suoraan ääniraidan ominaisuuksista, joita Adobe After Effects tarjoutuu analysoimaankin. Käytännössä päädyin paljossa käsivaraisuuteen ja onnistuneimmat rytmien ja kuvan yhteen- ja/tai eroonkäymiset ovat sattuman tulosta – niin kuin moni muukin asia videossa.”

”Kernaasti ajattelen, että *Sanasade* on kulkenut pitkän matkan sieltä, missä runo rajautuu (apolloniseen) kuvaan (ja tässä olen valmis näkemään sekä yhteyden että eron ns. 50-luvun modernismin kuvallisuuden kanssa: voisin olla valmis väittämään, että jälkimmäinen on *Sanasateen* edustaman kuvallisuuden erityistapaus) akselin toiseen päähän, jossa siitä tulee (dionyysistä) musiikkia. On jotenkin sattuvaa, että tämä tapahtuu sen tavallaan palatessa kuvaan (nyt vain liikkuvana, niin että kuva ja musiikki yhtä aikaa muuntuvat – tanssiksi. Jess!).”

”Ei hullummin runolta, joka ei edes ole minun tai kenenkään kirjoittama. Tervetuloa jatkamaan matkaa sen kanssa.”

– Leevi Lehto